

vromen in Israel en de profeten of vóór of tijdens het Exiel onder Babel's invloed zouden hebben gestaan, is daarom voor ieder, die Israel's vloekpsalmen tegen Babel kent, een „historische onmogelijkheid”. — Juist de tegenstrijdigheid van al deze theoriën toont wel, hoe weinig het historisch onderzoek hier nog gevorderd is. Hoofdzaak is, voor wie aan de Schrift gelooft, dat Abraham uit Ur der Chaldeën de oudste tradities der Semiëten heeft medegebracht en deze door de patriarchen aan Israel zijn overgeleverd. Ook moet de mogelijkheid worden erkend, dat Arabië op Israel's recht en cultus heeft ingewerkt, hoewel alle zekerheid hier nog ontbreekt. Terwijl eindelijk elke voorstelling, alsof Israel hetzij door middel van de Kanaänieten, hetzij later rechtstreeks uit Babel zelf, zijn Urgeschiede, Jahvenaam, cultus enz. zou ontvangen hebben met de historische traditie van Israel ten eenenmale in strijd is.

130) Ik verwijs hier alleen naar het voortreffelijke artikel van R. D. WILSON in *The Princeton Theological Review*, waar op grond van de comparatieve philologie aangetoond wordt, hoe Israel in zijn gedachtenwereld volstrekt niet van Babel afhankelijk is geweest. Metterdaad is dit bewijs „schlagend”. Waar geestelijke afhankelijkheid bestaat, daar neemt men — onze eigen taal toont dit — met de *zaken* en *begrippen* ook de *woorden* over. Het feit, dat Israel voor zijn wetgeving en cultus, zijn psychologie en religieuze denkbeelden juist geheel andere woorden gebruikte dan Babel, toont, dat in Israel op den gemeenschappelijken bodem van het semitisme een geheel eigen leven is opgebouwd.

131) DR A. KUYFER, *De Gemeene Gratie*, II. p. 187 en vv.

132) Zie de werken genoemd in aant. 23.

133) Op deze overeenkomst wees ik reeds in aant. 92. Wanneer I. Jeremias l.c. p. 30 en vv. deze overeenkomst beperkt tot het zoogenaamde „Bundesbuch” om dit voor Mozes als auteur te vindiceeren, dan is dit slechts ten deele juist. In het „Bundesbuch” staat de *lex politica* in hoofdzaak en daardoor is hier de overeenkomst sterker dan bij hetgeen met den Priestercode of de „heiligheidswetten” noemt; maar de parallellen met Deuteronomium, de heiligheidswetten en den P. C. ontbreken niet, cf. GRIMME, l.c. p. 85. Natuurlijk dient men met deze parallellen zeer voorzichtig te zijn. Wanneer Delitzsch eerste voordracht p. 28 er vooral op wijst, dat de verschillende strafbepalingen bij Mozes en bij Hammurabi steeds aanvangen met: „Wanneer iemand dit of dat doet, dan zal hij dit of dat”, dan is deze casuïstische vorm evenzoo bij de wetten van Manu en de *Lex XII tabularum* te vinden, zonder dat iemand hier aan rechtstreeksche verwantschap denkt. Ook is het opmerkelijk, gelijk Cohn in zijn Rektoratsrede heeft aangetoond, dat dezelfde overeenkomst bestaat tusschen